ธาตุโพนจิกเวียงงัว (วัดพระธาตุบุ)

ที่ตั้ง

บ้านโคกป่าผาง ตำบลปะโค อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พิกัดแผนที่

แผนที่ระวาง 5544 IV มาตราส่วน ๑: ๕๐,๐๐๐

พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L 7017

พิกัดกริด 48 QTE 563691

เส้นรุ้ง ๑๗ องศา ๔๗ ลิปดา ๔๐ พิลิปดาเหนือ

เส้นแวง ๑๐๒ องศา ๔๒ ลิปดา ๐๐ พิลิปดาตะวันออก

สิ่งสำคัญที่ขึ้นทะเบียน

๑.พระธาตุโพนจิกเวียงงัว

๒.ซากโบราณสถานอิฐ (วิหาร)

ประวัติสังเขป

วัดสร้างเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๓๔๐ มีสิ่งสำคัญ คือ พระธาตุเจดีย์บรรจุพระธาตุเขี้ยวฝาง เรียกว่า พระธาตุโพนจิก และเนื่องจากบริเวณใกล้เคียงมีคอกวัวท้องถิ่นจึงเรียกว่า พระธาตุโพนจิกเวียงงัวอุชุพราช ต่อมาชาวบ้านพบพระธาตุบุขึ้นมาจากดิน (โผล่ขึ้นมา) จึงเรียกว่า วัดพระธาตุบุ

และตามตำนานอุรังคธาตุ (ตำนานพระธาตุพนม) ได้มีข้อความกล่าวถึงไว้ว่า ในสมัยพระเจ้าจันทน์บุรีได้ตรัสสั่งให้หมื่นกางโฮงมาเป็นเจ้าเมืองเวียงคุก มีพระอรหันต์ซึ่งเป็นศิษย์ของพระมหากัสสปเข้ามาในแว่นแคว้นนี้ ๓ องค์ ได้เผยแพร่ศาสนาอย่างกว้างขวาง ภายหลังได้อัญเชิญพระธาตุจากเมืองราชคฤห์ ประกอบด้วยพระบรมธาตุ

หัวหน่าว ๒๙ องค์ ประดิษฐานที่ภูเขาลวง (ธาตุบังพวน) พระธาตุเขี้ยวฝาง ๗ องค์ ไว้ที่เวียงงัว ๓ องค์ และหอแพ ๔ องค์ และพระบรมธาตุฝ่าพระบาท ๙ องค์ ไปไว้ที่เมืองหล้าหนอง

ลักษณะรูปแบบศิลปกรรม

๑.พระธาตุโพนจิก เป็นธาตุเจดีย์มีฐานประทักษิณเป็นรูปสี่เหลี่ยม กว้าง ๑๗.๕๐ เมตร ฐานเขียงล่างทรงสี่เหลี่ยมทำเป็นเสาประดิษฐานข้างละ ๓ เสา ถัดขึ้นไปเป็นฐานเขียงแปดเหลี่ยม และฐานกลมซ้อนกัน ต่อด้วยฐานปัทม์กลม องค์ระฆังทรงเรียวยาวต่อด้วยชั้นลูกแก้ว ๓ ชั้น ส่วนยอดเป็นปลียอดทรงแหลมสูง

๒.ซากโบราณสถานอิฐ (วิหาร) อยู่บริเวณด้านหน้าพระธาตุโพนจิก เป็นซากอาคารก่ออิฐ ขนาด ๕.๓๐x ๕.๗๐ เมตร มีสภาพพังทลายไม่เห็นรูปทรงชัดเจน

ในบริเวณยังมีพระธาตุขนาดเล็ก เรียกว่า พระธาตุบุ (บุ หมายถึงโผล่ขึ้นมาจากพื้นดิน) ปัจจุบันมีศาลาสร้างคลุมไว้ ลักษณะเป็นฐานกลมฉาบปูนซ้อนกัน ๔ ชั้น ด้านบนเป็นศิลาแลงรูปคล้ายดอกบัวตูม ปลายสุดเป็นลูกแก้วกลมฉาบปูน

นอกจากนี้ห่างจากบริเวณวัดไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๕๐๐ เมตร มีกลุ่มโบราณสถานร้าง เรียกว่า " พระธาตุหัวงัว " ประกอบด้วยธาตุเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ๑ องค์ วิหารก่ออิฐ ๑ หลัง มีแนวศิลาแลง กั้นเป็นขอบเขตโดยรอบ

รูปแบบศิลปกรรมพระธาตุโพนจิกเวียงงัว สามารถเทียบเคียงได้กับธาตุลาว เช่น ธาตุดำ เมืองเวียงจันทน์ ส่วนพระธาตุหัวงัว มีรูปแบบศิลปกรรมที่แสดงถึงอิทธิพลศิลปะภาคกลาง

อายุสมัย

ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๔ สมัยวัฒนธรรมล้านช้าง

ประเภทโบราณสถาน

ศาสนสถานในพุทธศาสนา

ลักษณะการใช้งานในปัจจุบัน

โบราณสถานอยู่ในบริเวณวัด

การขึ้นทะเบียน

ขึ้นทะเบียนโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙ ตอนที่ ๑๗๒ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ พื้นที่ประมาณ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๘ ตารางวา

ที่มาของข้อมูล

๑.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙ ตอนที่ ๑๗๒ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

๒.อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, ข้อมูลแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุสถานและแหล่งศิลปกรรมจังหวัดหนองคาย เล่ม ๑: อำเภอหนองคาย, สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๗ ขอนแก่น, เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๒.